

ФОРМУВАННЯ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ В УМОВАХ ПЕРЕХОДУ НА СВІТОВІ СТАНДАРТИ БЕЗПЕКИ

Професійна підготовка сучасного військовослужбовця ЗСУ - це постійний процес, який передбачає формування особистості із високими морально-діловими якостями, здатної якісно вирішувати складні військово-професійні завдання у мирний час та особливий період. Підготовка військовослужбовців здійснюється на тлі глобального протистояння та гібридної агресії з боку північного сусіда. Однією із важливих складових реформування ЗСУ є довгоочікувана реформа щодо сержантського та старшинського складу. Планується змінити функціонал сержантського корпусу, по суті, сформувати у сержанта необхідні ризик-орієнтовані компетентності, зробити його дієвим помічником командира середньої ланки та створити додаткову мотивацію для громадян України проходити військову службу за контрактом, що сприятиме переходу ЗС України на професійну основу. Проте проблемам формування ризик-орієнтованої компетентності військовослужбовців в умовах переходу на світові стандарти безпеки досі ще приділено недостатньо уваги. Метою статті є створити науковий фундамент для формування ризик-орієнтованої компетентності військовослужбовців в умовах переходу на світові стандарти безпеки.

У цілому можна констатувати, що нині в Україні рівень і якість професійної підготовки військовослужбовців знаходиться на задовільному рівні, але потребує покращення. На сьогодні система військової освіти набула практичного спрямування навчання, в освітній процес впроваджено передові методики підготовки Збройних Сил держав-членів НАТО, а також технології дистанційного навчання, заклади вищої освіти військового спрямування забезпечені сучасними методиками, втім навчально-методичне забезпечення ризик-орієнтованого спрямування потребує покращення.

У відповідності із сучасними уявленнями, ризик-орієнтованим мисленням та ризик-орієнтованою компетентністю повинен володіти кожен член суспільства. Втім, передусім це стосується тих, від професійної діяльності яких залежить безпека держави і суспільства.

Ключові слова: *ризик-орієнтована компетентність, ризик-орієнтоване мислення, військовослужбовці.*

Постановка проблеми. Збройне протистояння агресії Російської Федерації увійшло в затяжну фазу оборонної війни, одночасно виснажуючи та гартуючи українське суспільство. Гібридна війна Російської Федерації проти України, що триває вже шість років - це тисячі загиблих, десятки тисяч поранених, сотні тисяч

вимушених переселенців, мільярди збитків. З іншого боку, «пропутінське» керівництво РФ у своєму прагненні знищити українську незалежність та українську демократію змусило Україну мобілізувати свої доволі обмежені ресурси та сформувати професійно підготовлений кадровий потенціал Збройних Сил.

Очевидно, що професійна підготовка сучасного військовослужбовця ЗСУ - це постійний процес, який передбачає формування особистості із високими морально-діловими якостями, здатного якісно вирішувати складні військово-професійні завдання у мирний час та особливий період.

Підготовка військовослужбовців здійснюється на тлі глобального протистояння та гібридної агресії з боку північного сусіда. Однією із важливих складових реформування ЗСУ є довгоочікувана «сержантська» реформа.

Так, по-перше, планується запровадити нові військові звання сержантського та старшинського складу ЗС України згідно зі STANAG 2116. По-друге, змінити функціонал сержантського корпусу, по суті, сформувати у сержанта необхідні ризик-орієнтовані компетентності, зробити його дієвим помічником командира середньої ланки ЗСУ. І, нарешті, по-третє, створити додаткову мотивацію для громадян України проходити військову службу за контрактом, що сприятиме переходу ЗС України на професійну основу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у дослідження проблеми ризику зробили відомі науковці А. Альгін [12], Г. Бегман [5,14], У. Бек [23], Е. Ільїн [13], Н. Луман [24], О. Рен [11], В. Ситник [17], окремі питання формування професійної компетентності висвітлювали А. Хуторской [6], І. Бех [21], В. Гладкова, С. Пожарський [20] та ін. Проте проблемам формування ризик-орієнтованої компетентності військовослужбовців в умовах переходу на світові стандарти безпеки досі ще приділено недостатню увагу.

Метою статті є створити науковий фундамент для формування ризик-орієнтованої компетентності військовослужбовців в умовах переходу на світові стандарти безпеки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Невід'ємною складовою стратегічних перетворень, започаткованих в Україні, є наближення системи забезпечення якості життя в нашій державі до світових стандартів, які висуваються до країн-кандидатів на вступ до ЄС. Важливим стандартом у цій сфері є ДСТУ ISO 9001:2015 «Система управління якістю», прийнятий в Україні 31.12.2015 р. [1]. У цьому документі вперше з'являється поняття «ризик-орієнтованого мислення» («risk-based thinking»). Існує думка, що сферою застосування цього стандарту, а також і раніше прийнятих стандартів серії ISO 31000 [2], є виключно потужні фінансові та промислові компанії. Натомість предметом ризику є лише втрати, що виникають у процесі їхньої комерційної діяльності. Насправді, це незовсім так. Відповідно до принципів зазначених стандартів, застосовувати їх може будь-яка структура, що прагне і має можливість керувати ризиками. Це може бути будь-яка особа, юридична або фізична, незалежно від виду її діяльності. Більш того, наголос у визначенні ризику згідно з цими стандартами зміщується від імовірності події до результатів і наслідків, особливо їх впливів на виконання поставлених завдань та окреслених цілей. Важливо також відмітити, що, якщо раніше ризик визначався переважно як негативне явище, то з прийняттям цих стандартів, стверджується розуміння того, що ризик є частиною життя; він може бути не лише негативним, але й позитивним явищем.

Важливим є те, що в сучасному світі ризик-орієнтоване мислення ставиться в основу досягнення високої якості життя, в основу безпеки життєдіяльності, в тому числі і безпеки бізнесу. В сучасному розумінні «ризик-орієнтоване мислення» - це здатність індивіда визначати ситуацію з позиції ризику, ідентифікувати, аналізувати і оцінювати ризик, наявність готовності впливати на ризик з метою отримання позитивного результату, включаючи безпеку в різних її проявах.

Проте, ризик-орієнтоване мислення не виникає само собою. Для його формування необхідно здійснити певні зусилля. В 2011 році в Україні у вищій школі була введена в дію типова навчальна програма нормативної дисципліни «Безпека життєдіяльності», мета якої полягає у набутті здобувачем освіти компетентностей, знань, умінь і навичок для здійснення професійної діяльності за спеціальністю із урахуванням ризику [3]. Відповідно до цієї програми загальнокультурні компетентності охоплюють культуру безпеки і ризик-орієнтоване мислення. Отже, з'являється можливість пов'язати ризик-орієнтоване мислення і ризик-орієнтовану компетентність. Залишається лише з'ясувати, що таке ризик-орієнтована компетентність і, яким чином вона може бути ефективно сформована в системі вищої освіти України.

Згідно з Законом України «Про вищу освіту» компетентність – це динамічна комбінація знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти [4].

Однак, стосовно ризик-орієнтованого мислення таке визначення не може вважатися повним. Адже, коли мова йде про ризик, то особливої сили набувають індивідуально-психологічні властивості особистості. До них відносяться індивідуальні властивості і тип нервової системи, темперамент, який визначає динамічну сторону особистості, характер, що підкреслює стійкі якості особистості. Це і властивості нервової системи, загальні й спеціальні здібності людини, які мають природну основу, а також структура інтелекту як цілісне багаторівневе утворення [5].

Відоме класичне визначення, яке належить Хуторському А.В., де компетентність - це «... сукупність взаємопов'язаних якостей особистості (знань, умінь, навичок та способів діяльності), що задаються відповідно до певного кола предметів, процесів необхідних для якісної продуктивної діяльності» [6]. Однак, тут відзначається інша крайність: у цьому визначенні явно відсутня динамічна комбінація знань, вмінь, навичок, способів мислення, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну діяльність.

Тому ризик-орієнтоване мислення вимагає введення в обіг таких понять, як «обізнаність», «сприйняття» та «здібність». Термін «обізнаність» у визначенні ризик-орієнтованої компетентності покликаний замінити поняття «знання». «Обізнаність» в українській мові означає ширше поняття, ніж просто «ознайомлення» чи «знання» [7]. Знання безмежне, а ризик безпосередньо пов'язаний із невизначеністю. Тому, поняття «знання» та загалом, знання, уміння та навички, незовсім корелюються із ризик-орієнтованою компетентністю.

Поняття «сприйняття» (сприйняття моральних та інших цінностей) у визначенні ризик-орієнтованої компетентності повинно замінити комплекс професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей. Тут йдеться про причини ризику. Говорячи про ризик-орієнтоване мислення, мається на увазі «змушений» ризик. «Змушений» ризик породжується громадянським, моральним, професійним, службовим, військовим обов'язком, а, зазвичай, просто людською доброчесністю. Глибоке духовне сприйняття такого обов'язку має бути покладено в основу ризик-орієнтованого мислення. Воно повинно стати спонукальним засобом для вдосконалення усвідомлених та обґрунтованих правомірних ризикованих дій і, в той же час, застерегти індивіда від необґрунтованого ризику, викликаного підсвідомими миттєвими почуттями й особистісними властивостями психіки.

Поняття «здібності» застосовується тут для позначення особливих психофізичних властивостей особистості, які необхідні для реалізації ризик-орієнтованого мислення. Здібність – це не просто визначена комбінація потреб, інтересів та бажань; не просто соціальні властивості особистості, що включають моральні якості та соціальну активність. Тут, у першу чергу, маються на увазі ті психофізичні якості, що знаходяться під контролем індивіда, які можна розвивати самостійно або в процесі навчання та виховання. Але й такі фізіологічні властивості як зір, слух, увага тощо можуть відігравати величезну роль у процесах ризик-орієнтованого мислення особистості.

Тож, ризик-орієнтована компетентність може бути визначена як динамічна комбінація обізнаності, сприйняття та здібностей, набутих у процесі формування та саморозвитку особистості для ефективної реалізації ризик-орієнтованого мислення.

У свою чергу, це дозволяє визначити ризик-орієнтоване мислення, з одного боку, як явище, а з іншого – як процес, що відбувається в індивідуальній та колективній свідомості під впливом реалій оточуючого світу. Ризик-орієнтована компетентність – це властивість або вторинне явище, викликане необхідністю реалізовувати ризик-орієнтоване мислення, яке виникає в процесах формування, розвитку та саморозвитку особистості.

Ризик-орієнтоване мислення – це здатність індивіда визначати ситуацію із позицій ризику, ідентифікувати, аналізувати й оцінювати ризик, готовність впливати на ризик з метою отримання позитивного результату, включаючи безпеку в різних її проявах.

Ризик-орієнтоване мислення забезпечується за допомогою розумових операцій аналізу, порівняння, узагальнення, синтезу та прийняття ефективних дій, які конкретизуються в контексті абстрагування в умовах невизначеності. Продуктивність ризик-орієнтованого мислення визначається наступними основними якостями:

- 1) швидкість та рішучість у ході прийняття рішень щодо дій в умовах невизначеності та ризику;
- 2) гнучкість у підборі заходів мінімізації негативних наслідків ризику;
- 3) ініціативність у пошуку, визначенні та підборі засобів попередження негативних подій;
- 4) відповідальність та глибоке духовне усвідомлення свого громадянського, професійного та службового обов'язку;

5) рефлексивність – здатність критично оцінювати власні дії та уміння використовувати досвід інших.

Ризик-орієнтована компетентність дозволяє більш грамотно проводити аналіз небезпек для людини, держави та суспільства для комерційної діяльності або виробничого об'єкта, для оточуючого середовища та природи загалом. Ризик-орієнтована компетентність дозволяє також детально встановлювати та відстежувати причинно-наслідкові зв'язки різного роду аварій, інцидентів, професійних захворювань, виробничого травматизму, дій терористичних та організованих злочинних груп, оцінювати масштаби негативних наслідків, планувати заходи щодо виявлення, попередження та припинення злочинних дій, здійснювати охоронні функції.

У проблемі формування ризик-орієнтованої компетентності особливо актуальна тема ідентифікації онтологічної природи ризиків у скрутних умовах гібридної війни. Існує велике розмаїття визначень ризику. Наприклад, Стенфордська Енциклопедія пропонує наступні [8]:

- 1) ризик – це небажана подія, яка може відбутися;
- 2) ризик – це причина небажаної події, що може відбутися;
- 3) ризик – це можливість небажаної події, яка може відбутися;
- 4) ризик – це статистичне значення небажаної події, яка може відбутися;
- 5) ризик – це факт, що рішення приймається в умовах відомих можливостей чи вірогідностей (рішення в умовах невизначеності).

У Психологічному словнику Американської асоціації психологів ризик визначається як [9]:

- 1) можливість чи вірогідність виникнення негативної події такої, як ризик розвитку захворювання чи розладу здоров'я;
- 2) вірогідність втрати чи шкоди, пов'язаної із дією або поведінкою особи, яка приймає рішення.

У Тлумачному словнику Яременка В. [10] ризик визначається як дія, що здійснюється у надії на позитивний результат. Психолог із Центру технологічних досліджень у Штутгарті Ортвін Ренн визначає ризик як можливість того, що людська дія або її результати призведуть до наслідків, які будуть впливати на людські цінності [11]. Альгін А.П. визначає ризик як діяльність, пов'язану із подоланням невизначеності у ситуації неминучого вибору [12].

Таке розмаїття визначень пов'язане із тим, що сфера застосування цього терміна в звичайному житті й професійній діяльності військовослужбовця надзвичайно широка. Окрім того, термін «ризик» широко застосовується в багатьох сферах наукової діяльності. Кожна з них має свій термінологічний та науково-методологічний апарат, розглядає ризик з різних, подеколи суперечних, позицій. Тож на сьогодні відсутнє загальноприйняте визначення цього терміна, а у його трактовці існують чисельні розходження [13].

У результаті в науковому співтоваристві склалися дві основні концепції ризику [14]. У відповідності до першої, ризик – це вірогідність (або оцінка вірогідності) виникнення негативної події в умовах невизначеності. У відповідності з іншою, ризик – це форма поведінки в умовах небезпеки.

У першому випадку ризик розглядається як певна вимірвальна, якщо не кількісна, то, хоча б якісна, міра. В цій концепції в межах професійної діяльності розробляються такі механізми, як профілі або

класифікатори ризику. Механізми встановлення профілів ризику успішно застосовуються у практиці митної діяльності [15]. Класифікатори ризику активно розробляються для застосування у страховій сфері, наприклад, у практичній діяльності актуаріїв [16]. У другому випадку, поняття ризику пов'язують як із процесами прийняття рішень, так і діяльністю в екстремальних умовах [17].

Останнім часом отримала розвиток третя концепція, у відповідності з якою ризик – це явище, яке виникає в індивідуальній або колективній свідомості в ситуаціях, пов'язаних із діями в умовах невизначеності. Таке визначення, на наш погляд, найбільш релевантне завданням теоретичного аналізу проблем психології професійного ризику.

На рис. 1 відображається зв'язок між різними концепціями ризику. Не дивлячись на суттєву різницю, є й дещо спільне в цих концепціях. Це загроза, невизначеність та альтернативність.

У теорії й побутовій свідомості всі види ризику тісно пов'язані із наявністю загроз. Очевидно, що, якщо відсутня загроза, то не буде й ризику. Окрім того, ще у минулому столітті Ренн О. цілком справедливо зазначив [11], що поняття «ризик» має сенс, лише тоді, коли існує певна невизначеність, коли визначається різниця між бажаним та можливим. Джерела виникнення невизначеності надзвичайно різноманітні. Одні з них пов'язані із природною стихією, інші – надійністю техніки, втім більшість все ж із результатами людської діяльності, взаємовпливом людей та

людських джерел, які часто носять невизначений та непевний характер. Невизначеність пов'язана з неповнотою, недостатністю інформації щодо об'єкта, процесів, явищ, стосовно яких приймається рішення, яке очевидно пов'язане із природною обмеженістю людських можливостей щодо отримання й обробки інформації в умовах її постійної змінності. Саме тому, в реальному житті так широко поширений метод «спроб та помилок».

Окрім невизначеності та загроз необхідним атрибутом ризику є альтернативність – можливість здійснення вибору в ході здійснення дій. Відсутність можливості вибору знімає ситуацію ризику. Якщо існує загроза, але вибору немає, то ситуацію слід оцінити як дію в умовах невизначеної загрози, в стані крайньої необхідності [18].

Проведений вище аналіз поняття «ризик» дозволяє зробити висновки, що це явище дуже багатомірне та неоднозначне, володіє специфічними особливостями. Важливо усвідомлювати, що ризик ніколи не виникає, якщо в суб'єкта відсутнє бажання виконати обов'язок, отримати матеріальну або іншу вигоду. Ризик відсутній, якщо у особи, що приймає рішення, відсутні альтернативи. Дії в умовах невизначених обставин не можна вважати ризикованими. Ризик заради отримання гострих відчуттів зазвичай засуджується суспільством, але не можна відкидати, що спрямування до ризику є не лише іманентною ознакою будь-якої живої істоти, але й протягом багатьох тисячоліть служив та продовжує служити рушієм прогресу.

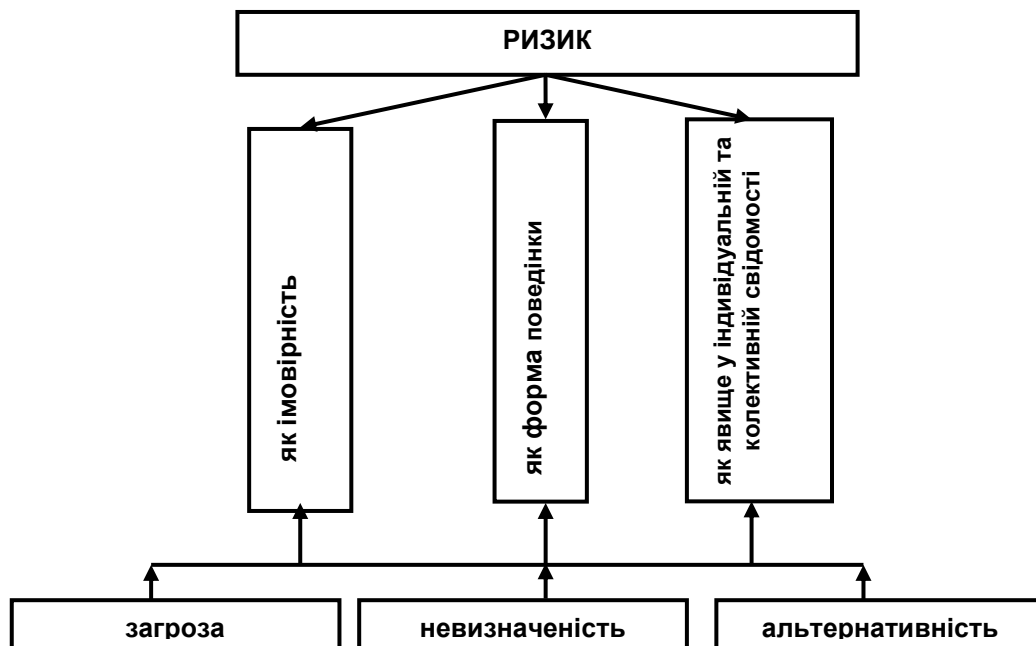

Рис. 1. Концепції ризику

Формування ризик-орієнтованого мислення – це навчання здатності аналізувати причини явищ та процесів, пов'язаних із ризиком, виявляти закономірності, що їх породжують, використовуючи набуті знання та готовність знаходити рішення з подолання небезпеки у нестандартних ситуаціях, коли немає готових рішень щодо безпечних дій. У зв'язку із цим цікаво дослідити зв'язок ризик-орієнтованого

мислення та ризик-орієнтованої компетентності. Поняття «ризик-орієнтованого мислення» як уже зазначалося вище було введено в обіг авторами останньої редакції стандарту ISO 9001:2015. Усвідомлюючи, що життя у «суспільстві ризику» [19] висуває нові вимоги в повній відповідності із ідеями акмеології [20], вони вирішили замінити поняття «життєдіяльність» на «життєтворчість». Для цього

автори стандарту виключили із нього рекомендації, норми, обмеження, замінивши все це ризик-орієнтованим мисленням. Тим самим вони надали свободу та запросили до співпраці фахівців, що забезпечують безпеку життєдіяльності у всіх її проявах (насамперед, безпеки бізнесу). Ризик-орієнтоване мислення є первинним. На його базі виникає ризик-орієнтована компетентність. Саме ризик-орієнтоване мислення входить у ризик-орієнтовану компетентність на двох її рівнях: обізнаності та сприйнятті. Відмінність ризик-орієнтованого мислення від ризик-орієнтованої компетентності полягає в тому, що мислення може набувати рис пасивного споглядання, тоді як компетентність несе на собі діяльну, активну загрузку. Отже, ризик-орієнтоване мислення та ризик-орієнтована компетентність доповнюють одна одну, знаходячись взаємно у субсидіарних стосунках.

Педагогічні умови, що покладені в основу формування ризик-орієнтованої компетентності базуються на формуванні мотивації до самовдосконалення, прагнення до професійного самоствердження тощо. Основними складовими дидактичного забезпечення процесу формування деонтологічної компетентності військовослужбовців безпеки вважаються зміст, методи і форми навчання.

Педагогічні умови і дидактичне забезпечення актуалізують процесуальний блок, який поетапно відтворює процес набуття обізнаності, сприйняття професійних цінностей та вдосконалення власних психофізичних якостей. Володіння цим комплексом засобів забезпечує набуття ризик-орієнтованого мислення та компетентності. При цьому підвищуються якість товарів та послуг у всіх їх формах, стабільність суспільства, безпека громадян і держави в цілому, стійкість щодо ризиків, зумовлених трансформацією суспільства, яке переживає перехід від постіндустріального формату до інформаційного.

Висновки з цього дослідження та перспективи подальших напрямків дослідження. В цілому можна констатувати, що нині в Україні рівень і якість професійної підготовки військовослужбовців знаходиться на задовільному рівні, але потребує покращення. На сьогодні система військової освіти набула практичного спрямування навчання, в освітній процес впроваджено передові методики підготовки Збройних Сил держав-членів НАТО, а також технології дистанційного навчання, заклади вищої освіти військового спрямування забезпечені сучасними методиками, втім навчально-методичне забезпечення ризик-орієнтованого спрямування потребує покращення. Також сформовано військовий резерв людських ресурсів з урахуванням набутого ризик-орієнтованого досвіду в створенні військового оперативного резерву першої черги, забезпечено ефективне функціонування системи підготовки резервістів та рекрутів.

У відповідності із сучасними уявленнями, ризик-орієнтованим мисленням та ризик-орієнтованою компетентністю повинен володіти кожен член суспільства. Втім, передусім це стосується тих, від професійної діяльності яких залежить безпека держави і суспільства [21-23].

Подальші перспективи поглиблення проблеми, що досліджується, пов'язані із диференціацією ризик-

орієнтованої компетентності військовослужбовців та будуються на принципах гендерного, вікового та професійно-психологічного поділу, поглиблення та деталізації методів психологічної підтримки процесів формування ризик-орієнтованої компетентності. Подальшого розвитку потребує проведення процедур підбору та відбору фахових кадрів, процеси удосконалення системи підготовки фахівців професій, що відзначаються підвищеним рівнем ризику.

Список використаних джерел:

1. ДСТУ/ISO 31010:2013. Керування ризиком. Методи загального оцінювання ризику: URL: <http://metrology.com.ua/download/iso-iec-ohsas-i-dr/87-eea/1062-dstu-ies-iso-31010-2013> (дата звернення: 11.12.2019).
2. ISO 31000:2018 Risk management – Guidelines. URL: <http://www.theirm.org/media/3513119/IRM-Report-ISO-31000-2018-v3.pdf> (дата звернення: 17.12.2019).
3. Типова навчальна програма нормативної дисципліни «Безпека життєдіяльності». URL: http://learn.ztu.edu.ua/mod_folder/content/bgd-typ_navch_prog_2011 (дата звернення: 11.12.2019).
4. Закон України «Про вищу освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/1556-VII/edition01.01.2019/> (дата звернення: 14.12.2019).
5. Breakwell, G. (2014). The Psychology of Risk. Cambridge: Cambridge University Press. URL: <https://doi.org/10.1017/CBO9781139061933> (дата звернення: 15.12.2019).
6. Хуторской А.В. Определение общепредметного содержания и ключевых компетенций как характеристика нового подхода к конструированию образовательных стандартов. Компетенции в образовании: опыт проектирования: сб. науч. тр. Москва: Научно-внедренческое предприятие «ИНЭК», 2007. С. 12-20.
7. Бусел В.Т. Великий тлумачний словник сучасної української мови. Київ: Перун, 2005. 1728 с.
8. The Stanford Encyclopedia of Philosophy. URL: <https://plato.stanford.edu/archives/2018/> (дата звернення: 14.12.2019).
9. APA Dictionary of Psychology. URL: <https://dictionary.apa.org> (дата звернення: 14.12.2019).
10. Новий тлумачний словник української мови: в 3 т. / упоряд.: В. Яременко, О. Сніпушко. Київ: «Аконіт», 2007. Т. 1 / А-К. 926 с.
11. Renn O. Risk Analysis: Scope and Limitations // H. Otway, M. Peltu (eds.). Regulating Industrial Risks: Science, Hazards and Public Protection. URL: <https://www.peregrine-international.com> (дата звернення: 14.12.2019).
12. Альгин А.П. Риск и его роль в общественной жизни. Москва: Мысль, 1989. 188 с.
13. Ильин Е.П. Психология риска. С.-Пет.: Питер, 2010. 430 с.
14. Бехманн Г. Современное общество: общество риска, информационное общество, общество знаний. Москва: Логос, 2010. 248 с.
15. Порядок здійснення аналізу та оцінки ризиків, розроблення і реалізації заходів з управління ризиками для визначення форм та обсягів митного контролю. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/z1021-15> (дата звернення: 15.12.2019).
16. Рябикин В.И., Тихомиров С.Н., Баскаков В.Н. Страхование и актуарные расчеты. Москва: "Экономист". 2006. 346 с.
17. Ситник В.Ф. Система підтримки прийняття рішень: навч. посіб. / КНЕУ. Київ, 2009. 614 с.
18. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. Відомості Верховної Ради України. 2001, № 25-26. Ст.131.
19. Международный стандарт ISO 9001 Системы менеджмента качества – Требования. URL: <https://pqm-online.com/assets/files/pubs/translations/std/iso-9001-2015> (дата звернення: 15.12.2019).
20. Гладкова В.М., Пожарський С.Д. Основи акмеології: підр. Львів: Новий Світ, 2011. С. 298-300.
21. Бех І.Д. Становлення професіонала в сучасних соціальних умовах. Педагогіка толерантності. 2001. № 3-4. С. 157–162.
22. Бек У. Общество риска на пути к новому модерну. Москва: Прогресс-Традиция. 2001. 304 с.
23. Луман Н. Риск и опасность. Отечественные записки. 2013, №2. С. 22 – 34.

Надійшла до редколегії 29.11.2019

V. Artemov, Doctor of Sciences in Pedagogy, Associate Professor
National Academy of Security Service of Ukraine, Kyiv, Ukraine,
N. Lytvynenko, PhD in Technical Sciences, Senior Researcher
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

FORMING RISK-ORIENTED COMPETENCE OF MILITARY SERVICES IN CONDITIONS OF TRANSITION TO WORLD SAFETY STANDARDS

The professional training of the modern military serviceman of the Armed Forces is an ongoing process that involves the formation of a person with high moral and business qualities, capable of qualitatively solving complex military and professional tasks in peacetime and special period. The training of military personnel is carried out against the background of global confrontation and hybrid aggression by the northern neighbor. One of the important components of the Armed Forces reform is the long-awaited reform for noncommissioned officers. It is planned to change the functionality of the sergeant corps, in essence, to form the necessary risk-oriented competencies for the sergeant, to make him an effective assistant to the middle-level commander and to create additional motivation for the citizens of Ukraine to undergo military service under a contract, which will facilitate the transition of the Armed Forces of Ukraine. However, the issue of risk-oriented competency formation for military personnel in the context of the transition to global security standards has still received little attention. The purpose of the article is to create a scientific foundation for the formation of risk-oriented competence of military personnel in the conditions of transition to the world security standards.

On the whole, it can be stated that the level and quality of professional training of military personnel in Ukraine is at a satisfactory level, but needs improvement. Today, the military education system has received practical training, the advanced training methods of the NATO Member States' Armed Forces, as well as distance learning technologies have been introduced into the educational process, military education institutions are equipped with modern methods, but educational and methodological support for the risk orientation.

According to current ideas, risk-based thinking and risk-oriented competence should be shared by every member of society. However, above all, this applies to those whose professional activity depends on the security of the state and society.

Keywords: risk-oriented competence, risk-oriented thinking, military personnel.